

POSUDEK

oponenta disertační práce

Jméno a příjmení studenta: Mgr. Markéta Kabůrková
Téma disertační práce: *Literární prostředky v židovsko-křesťanské polemice*
Oponent: Doc. ThDr. Jiří Vogel Th.D.

V Praze 23. 8. 2013

K obsahu:

Markéta Kabůrková ve své disertační práci hodlá na základě písemných pramenů z období mezi 12. až 17. stoletím představit, s ohledem na historickou a literární kritiku, způsoby, nástroje, témata apod. užívané v židovské protikřesťanské polemice a zdůvodnit jejich konkrétní volbu ve vztahu ke kontextu autora. Časové vymezení je logické, neboť kolem roku 1170 jsou datovány první polemické texty, jejichž obsahy a způsoby argumentace se pak dále šíří ze Španělska do dalších částí Evropy. Cíle a metody práce jsou vysvětleny dostatečně a jsou přijatelné. Následující kapitola hodnotí dosavadní edice polemických spisů a související literaturu, jak tomu v odborných pracích bývá zvykem. Na ni navazuje kapitola obsahující seznam analyzovaných spisů s krátkým shrnutím a charakteristikou. Další kapitola podává jakousi typologii typologií protikřesťanských polemik. Je sem zčásti zařazena i polemika křesťanská antijudaistická – Tertullian, Anselm apod.

Další dvě kapitoly se již věnují konkrétním polemickým textům, které tvořily důležitý zdroj pro polemiky výše vymezeného období. Nejprve jde o zmínky z rabínské literatury, které bývají tradičně připisovány Ježíšovi. Kabůrková zde uvádí hned několik teorií jejich původu – vliv pohanské kritiky (Celsus apod.), starší předcelsovská tradice, kontroverze s raným křesťanstvím apod. Jako druhý pramen uvádí text parodující evangelium (Ježíšův život, život prvotní církve), který se objevuje na různých místech obývaných židy v různých variantách, jenž ale v sobě skrývá stejné pasáže a motivy a jehož původ spadá ještě do starověku. Proto je do kapitoly zasazena důležitá pasáž pojednávající o problémech, které vznikají v souvislosti s datací textů a s množstvím redakcí, jež výrazně změnila strukturu textu. Kabůrková zde odmítá pochybnosti o židovském původu textu na základě srovnání se staršími, výše zmíněnými motivy z rabínské literatury. Jde o důležitý argument, který připomíná i v závěru celé práce.

Následující dvě literárně-kritické kapitoly se věnují již vlastním polemickým textům 12. až 17. století. První kapitola obsahuje základní přehled a krátkou analýzu polemických charakteristik, které židé používali pro pojmenování křesťanů či označování jejich hodnot. S tím úzce souvisí i druhá kapitola, která se úžeji koncentruje na vulgární, tělesné aj. motivy užívané ve jmenovaných polemikách. Mimo jiné poukazuje, že zdroje polemického výraziva byly jak u židů, tak i u křesťanů v podstatě stejné.

Poslední kapitoly se zabývají třemi vybranými příklady polemiky židovských autorů. První z nich je věnována osobě Jicchaka ben Moše ha-Leviho z Perpignanu, který po své vynucené konverzi napsal na konci 14. století dvě polemiky, ve kterých metodou ironie a sarkasmu hodnotí „svou novou víru“. Následně jsou představeny dva typy parodických textů spadajících do období baroka.

Závěr práce je spíše shrnutím jejího obsahu, ale je v něm i několik důležitých hodnocení.

Kritické poznámky:

Myslím, že klasifikovat křesťanství „jako bytostně polemické“ není správné. R. Radford Reuther, na kterou se Kabůrková v této souvislosti odvolává (s. 10-11), dle mého není solidní badatel a její tvrzení, že centrem zvěsti Pavlovy je „odmítnutí a degradace judaismu“, je nesmysl. Je to stejné jako tvrdit, že centrem zvěsti judaismu je antipaganismus. Nepopírám tím přítomnost antijudaistických prvků v Novém zákoně, ale něco jiného jsou prvky a něco jiného je centrum zvěsti. Názory R.R.R. jsou podle mě dány jejím radikálním feminismem, ve kterém se příliš koncentruje na vyhledávání různých anti-míst v Bibli a na jejich degradaci. Závěr mohl obsahovat o mnoho víc, jde spíše o shrnutí práce. Disertace obsahuje dostatek podnětů.

Doporučuji zachovávat jednotnost výrazů – kristologie/christologie (s. 31). V užívané terminologii dnes jednoznačně převažuje christologie.

Doporučoval bych též podrobnější dělení kapitol pro lepší orientaci, případně i jejich číslování.

Pravopisné chyby, jichž jsem si všiml, jsem vyznačil do textu – s. 24, 28, 53, 61, 64, 79, 87, 131, 136, 146, 151, 155. Na s. 85 vypadlo písmeno „l“ z Lutherova díla.

Hodnocení:

Jde o velmi povedenou a čtivou disertaci postavenou na solidní práci s prameny i se sekundární literaturou, která přináší řadu zajímavých poznatků. Po stránce obsahové i formální splňuje všechny předepsané požadavky. Práci doporučuji k obhajobě.

